

Sa sút trí tuệ là gì?

SƠ LƯỢC VỀ SA SÚT TRÍ TUỆ

Tờ tài liệu này giải thích sa sút trí tuệ là gì, ai bị mắc chứng bệnh này và một số loại bệnh phổ thông của chứng bệnh này, đồng thời mô tả một số dấu hiệu ban đầu của chứng sa sút trí tuệ và nêu bật tầm quan trọng của việc chẩn bệnh sớm.

Sa sút trí tuệ là từ ngữ dùng để mô tả một số triệu chứng của một nhóm các chứng bệnh làm cho trí năng của một người sa sút dần. Nói chung, sa sút trí tuệ mô tả tình trạng mất trí nhớ, trí tuệ, khả năng lý luận, xã giao và phản ứng tình cảm bình thường.

Ai bị mắc chứng sa sút trí tuệ

Phần lớn người bị sa sút trí tuệ thuộc lứa tuổi lớn nhưng phải nhớ rằng đa số người lớn tuổi không bị sa sút trí tuệ. Chứng bệnh này không phải do lão hóa bình thường. Ai cũng có thể mắc chứng sa sút trí tuệ, nhưng người từ 65 tuổi trở lên thường hay bị chứng bệnh này hơn và người trong lứa tuổi 40 và 50 cũng có thể bị mắc chứng bệnh này.

Nguyên do gây ra sa sút trí tuệ?

Có nhiều chứng sa sút trí tuệ và mỗi chứng bệnh có nguyên do riêng. Một số loại bệnh phổ thông nhất của chứng sa sút trí tuệ là:

Bệnh Alzheimer

Bệnh Alzheimer là chứng sa sút trí tuệ phổ thông nhất và chiếm từ 50% đến 70% các trường hợp. Căn bệnh này làm cho não bộ thoái hóa dần. Lúc ban đầu, các triệu chứng có thể khó nhận ra như mất trí nhớ và trí nhớ mơ hồ, làm công việc thường lệ chậm chạp hơn hay có lúc nói chuyện lạc đề. Khi bệnh nặng hơn, các thay đổi sẽ trở nên rõ rệt hơn cho đến thời kỳ cuối thì người bệnh không còn khả năng tự chăm sóc cho mình nữa.

Chứng sa sút trí tuệ nghẽn mạch

Chứng sa sút trí tuệ nghẽn mạch (trước đây gọi là chứng sa sút trí tuệ nhồi máu) là nguyên nhân gây ra chứng sa sút trí tuệ phổ thông đứng hàng thứ nhì. Từ ngữ này xuất phát từ tình trạng máu lưu thông đến não bộ bị trở ngại vì bị đột quy nhiều lần, hay

nhồi máu ở não, khiến trí năng của bệnh nhân bị sa sút. Đột quy là trường hợp một phần mô não bị chết vì mạch cung cấp máu bị tắt nghẽn hay gián đoạn. Những lần đột quy này làm hại những vùng não đặc biệt kiểm soát khả năng nói chuyện hay ngôn ngữ cũng như gây ra những triệu chứng thông thường của chứng sa sút trí tuệ. Vì thế chứng sa sút trí tuệ nhồi máu có thể ra vẻ giống như bệnh Alzheimer.

Tập hợp bệnh Alzheimer và chứng sa sút trí tuệ nhồi máu là nguyên do phổ thông nhất của tình trạng sa sút trí tuệ và đôi khi khó có thể tách biệt hai chứng bệnh này.

Bệnh Parkinson

Bệnh Parkinson là chứng hệ thần kinh trung ương bị rối loạn dần, với đặc điểm là tay chân rung, tay chân và khớp bị cứng, nói khó và cử động khó. Người bệnh ở thời kỳ cuối có thể bị sa sút trí tuệ. Thuốc có thể giúp làm giảm các triệu chứng về thể chất nhưng có thể gây ra phản ứng phụ như ảo giác, ảo tưởng và tạm bị lẫn lộn nhiều hơn và cử động khác thường.

Chứng sa sút trí tuệ có thể Lewy

Trong các tế bào não của một số đáng kể người được chẩn bệnh sa sút trí tuệ có một hình thể tròn nhỏ xíu gọi là thể Lewy, mà người ta cho đó có thể là một trong những yếu tố làm chết tế bào não. Lúc ban đầu tình trạng sa sút trí tuệ có thể ở mức độ nhẹ và có thể đột biến từng ngày. Những triệu chứng bệnh là bệnh trạng thay đổi, ảo giác và đặc biệt phản ứng mạnh với các loại thuốc trị bệnh tâm thần thông dụng, khiến cho người bệnh có những triệu chứng rõ rệt như cứng người, rung tay chân và cử động bị hạn chế. Đôi khi chứng sa sút trí tuệ có thể Lewy xảy ra cùng lúc với bệnh Alzheimer và chứng sa sút trí tuệ nhồi máu.

Quý vị có thể liên lạc với **Hội Alzheimer** điện thoại số:

Đường Dây Trợ Giúp Chứng Sa Sút Trí Tuệ 1800 639 331

Dịch Vụ Thông Phiên Dịch 131 450

Mỗi Tiểu Bang và Lãnh Thổ đều có Hội Alzheimer. Cơ quan này có thể cung cấp thông tin, hướng dẫn & yểm trợ cho người sa sút trí tuệ gia đình & người chăm sóc.

Bệnh Pick:

Bệnh Pick cũng tương tự như bệnh Alzheimer, qua ngày tháng bệnh này làm cho khả năng của người bệnh bị sa sút dần và vĩnh viễn. Đây là chứng rối loạn hiếm có, xảy ra ở phần não phía trước và có thể rất khó chẩn đoán được. Chứng rối loạn này thường xuất hiện ở những người từ 40 đến 65 tuổi. Những triệu chứng như rối loạn cá tính, cách cư xử và ngôn ngữ có thể xảy ra trước và ban đầu có thể trầm trọng hơn tình trạng trí nhớ bị sa sút.

Bệnh Huntington

Bệnh Huntington là bệnh não bộ thoái hóa di truyền, có thể ảnh hưởng tới trí óc và cơ thể. Cứ mỗi 100.000 người ở Úc thì có 7 người bị mắc bệnh này. Thông thường bệnh này xuất hiện ở những người từ 30 đến 50 tuổi và có đặc tính là trí năng bị sa sút và tay chân hay bắp thịt ở mặt tự chuyển động khác thường. Các triệu chứng khác gồm có đổi cá tính, trí nhớ sa sút, nói ngọng lú, không phán đoán được như xưa và các vấn đề tâm thần. Hiện nay không có cách điều trị nào có thể chặn đứng căn bệnh này nhưng có thuốc để kiểm chế các rối loạn chuyển động và triệu chứng tâm thần. Trong đa số trường hợp, người bệnh sẽ bị sa sút trí tuệ.

Chứng sa sút trí tuệ liên quan tới rượu: Hội Chứng Korsakoff

Uống quá nhiều rượu, nhất là kèm với tình trạng ăn uống thiếu chất thiamine (Sinh tố B1) có thể khiến cho não bộ bị hư hại vĩnh viễn. Chứng sa sút trí tuệ này có thể ngăn ngừa được. Nếu không uống rượu hay uống rượu ở mức độ an toàn, thì không bị mắc chứng bệnh này.

Phần não bộ dễ bị hư hại nhất là phần não dùng cho trí nhớ, lập kế hoạch, tổ chức và phán đoán, giao tế và thăng bằng. Nếu ngừng uống rượu thì bệnh trạng có thể khả quan hơn đôi chút. Uống thiamine có vẻ giúp ngăn ngừa và làm cho bệnh trạng đỡ hơn.

Bệnh Creutzfeldt-Jacob

Bệnh Creutzfeldt-Jacob (còn được gọi là Bệnh Bò điên) là chứng rối loạn não trí mạng cực kỳ hiếm có do prion, là hạt prôtêin gây ra. Mỗi năm cứ một triệu người thì có một người bị mắc bệnh này. Các triệu chứng ban đầu gồm có trí nhớ bị sa sút, cách cư xử thay đổi và phối hợp động tác một cách vụng về. Khi bệnh nặng dần, thường phát triển rất nhanh, tình trạng sa sút trí năng trở nên trầm trọng, cử động tự phát xuất hiện, người bệnh có thể bị mù, tay hay chân bắt đầu yếu đi và cuối cùng bị hôn mê.

Có phải là chứng sa sút trí tuệ không?

Nhiều bệnh trạng có triệu chứng tương tự như chứng sa sút trí tuệ. Những triệu chứng này sẽ hết khi được chữa trị.

Các bệnh trạng như:

- Một vài chứng thiếu sinh tố và kích thích tố
- Chứng trầm cảm
- Thuốc men xung khắc hay dùng thuốc men quá độ
- Nhiễm trùng
- U xơ não

Điều thiết yếu là khi những triệu chứng mới chớm xuất hiện thì phải đi gặp bác sĩ để chẩn bệnh để chắc chắn là nếu bị bệnh có thể trị được, thì sẽ được chẩn bệnh và điều trị đúng.

Chứng sa sút trí tuệ có tính di truyền hay không?

Điều này còn tùy vào nguyên do gây ra chứng sa sút trí tuệ, do đó điều quan trọng là phải được chẩn bệnh rõ ràng. Nếu lo lắng về nguy cơ bị chứng sa sút trí tuệ vì di truyền, xin thảo luận với bác sĩ hay liên lạc với Hội Alzheimer và nói chuyện với cố vấn/ người hướng dẫn.

Những dấu hiệu ban đầu của chứng sa sút trí tuệ là gì?

Những dấu hiệu ban đầu của chứng sa sút trí tuệ có thể rất khó nhận ra và mơ hồ và có thể khó biết. Tuy nhiên những triệu chứng phổ thông gồm có:

- Mất dần trí nhớ và thường xuyên hơn
- Lẫn lộn
- Đổi tánh
- Dừng dưng và xa lánh người khác
- Mất khả năng làm công việc thường ngày

Có thể làm gì để giúp?

Hiện tại, đa số các chứng sa sút trí tuệ không có cách ngăn ngừa hay chữa trị. Tuy nhiên một số thuốc men và cách điều trị khác cho thấy là có thể làm cho một số triệu chứng đỡ hơn.

Người sa sút trí tuệ, gia đình và người chăm sóc được trợ giúp trong cộng đồng và có thể làm cho việc đối phó với chứng sa sút trí tuệ dễ dàng hơn.

Tờ tài liệu này và những thông tin khác có tại www.alzheimers.org.au trên mạng Internet.